

Z A K O N

o ratifikaciji Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, izmenjene u skladu sa Protokolom broj 11, Protokola uz konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Protokola broj 4 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kojim se obezbeđuju izvesna prava i slobode koji nisu uključeni u konvenciju i prvi protokol uz nju, Protokola broj 6 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne, Protokola broj 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Protokola broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokola broj 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima¹⁴¹

Član 1.

Ratifikuje se Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, izmenjena u skladu sa Protokolom broj 11, koja je sačinjena 4. novembra 1950. godine u Rimu, Protokol uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji je sačinjen 20. marta 1952. godine u Rimu, Protokol broj 4 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kojim se obezbeđuju izvesna prava i slobode koji nisu uključeni u Konvenciju i Prvi Protokol uz nju, koji je sačinjen 16. septembra 1963. godine u Strazburu, Protokol broj 6 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne, koji je sačinjen 28. aprila 1983. godine u Strazburu, Protokol broj 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji je sačinjen 22. novembra 1984. godine u Strazburu, Protokol broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji je sačinjen 4. novembra 2000. godine u Rimu i Protokol broj 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima, koji je sačinjen 3. maja 2002. godine u Viljnusu, u originalu na engleskom i francuskom jeziku.

141

“Službeni list SCG” - Međunarodni ugovori, br. 9/2003, od 26. decembra 2003.

Član 2.

Tekst Konvencije sa protokolima navedenim u članu 1, u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik, glasi:

CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, AS AMENDED BY PROTOCOL NO. 11 Rome, 4. XI. 1950

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,

Considering the Universal Declaration of Human Rights proclaimed by the General Assembly of the United Nations on 10th December 1948;

Considering that this Declaration aims at securing the universal and effective recognition and observance of the Rights therein declared;

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of greater unity between its members and that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Reaffirming their profound belief in those fundamental freedoms which are the foundation of justice and peace in the world and are best maintained on the one hand by an effective political democracy and on the other by a common understanding and observance of the human rights upon which they depend;

Being resolved, as the governments of European countries which are like-minded and have a common heritage of political traditions, ideals, freedom and the rule of law, to take the first steps for the collective enforcement of certain of the rights stated in the Universal Declaration,

Have agreed as follows:

Article 1 Obligation to respect human rights

The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section I of this Convention.

Section I RIGHTS AND FREEDOMS

Article 2 Right to life

1. Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for which this penalty is provided by law.

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this article when it results from the use of force which is no more than absolutely necessary:
 - a. in defence of any person from unlawful violence;
 - b. in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
 - c. in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

Article 3 **Prohibition of torture**

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 4 **Prohibition of slavery and forced labour**

1. No one shall be held in slavery or servitude.
2. No one shall be required to perform forced or compulsory labour.
3. For the purpose of this article the term “forced or compulsory labour” shall not include:
 - a. any work required to be done in the ordinary course of detention imposed according to the provisions of Article 5 of this Convention or during conditional release from such detention;
 - b. any service of a military character or, in case of conscientious objectors in countries where they are recognised, service exacted instead of compulsory military service;
 - c. any service exacted in case of an emergency or calamity threatening the life or well-being of the community;
 - d. any work or service which forms part of normal civic obligations.

Article 5 **Right to liberty and security**

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of this liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:
 - a. the lawful detention of a person after conviction by a competent court;
 - b. the lawful arrest or detention of a person for non-compliance with the lawful order of a court or in order to secure the fulfillment of any obligation prescribed by law;

- c. the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;
 - d. the detention of a minor by lawful order for the purpose of educational supervision or his lawful detention for the purpose of bringing him before the competent legal authority;
 - e. the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;
 - f. the lawful arrest or detention of a person to prevent his effecting an unauthorised entry into the country or of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition.
2. Everyone who is arrested shall be informed promptly, in a language which he understands, of the reasons for his arrest and of any charge against him.
 3. Everyone arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1.c of this article shall be brought promptly before a judge or other officer authorised by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.
 4. Everyone who is deprived of this liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of this detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.
 5. Everyone who has been the victim of arrest or detention in contravention of the provisions of this article shall have an enforceable right o compensation.

Article 6

Right to a fair trial

1. In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal establishes by law. Judgment shall be pronounced publicly but the press and public may be excluded from all or part of the trial in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice.
2. Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.
3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:

- a. to be informed promptly, in a language which he understands and in detail, of the nature and cause of the accusation against him;
- b. to have adequate time and facilities for the preparation of his defence;
- c. to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require;
- d. to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;
- e. to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court.

Article 7

No punishment without law

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under national or international law at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the criminal offence was committed.
2. This article shall not prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles of law recognised by civilised nations.

Article 8

Right to respect for private and family life

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.
2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic wellbeing of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Article 9

Freedom of thought, conscience and religion

1. Everyone has the right of freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance.

2. Freedom to manifest one's religion or beliefs shall be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of public safety, for the protection of public order, health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Article 10
Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing to broadcasting, television or cinema enterprises.
2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

Article 11
Freedom of assembly and association

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.
2. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. This article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State.

Article 12
Right to marry

Men and women of marriageable age have the right to marry and to found a family, according to the national laws governing the exercise of this right.

Article 13
Right to an effective remedy

Everyone whose rights and freedoms as set forth in this Convention are violated

shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity.

Article 14
Prohibition of discrimination

The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

Article 15
Derogation in time of emergency

1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation any High Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Convention to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with its other obligations under international law.
2. No derogation from Article 2, except in respect of deaths resulting from lawful acts of war, or from Articles 3, 4 (paragraph 1) and 7 shall be made under this provision.
3. Any High Contracting Party availing itself of this right of derogation shall keep the Secretary General of the Council of Europe fully informed of the measures which it has taken and the reasons therefor. It shall also inform the Secretary General of the Council of Europe when such measures have ceased to operate and the provisions of the Convention are again being fully executed.

Article 16
Restrictions on political activity of aliens

Nothing in Articles 10, 11 and 14 shall be regarded as preventing the High Contracting Parties from imposing restrictions on the political activity of aliens.

Article 17
Prohibition of abuse of rights

Nothing in this Convention may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms set forth herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the Convention.

Article 18
Limitation on use of restrictions on rights

The restrictions permitted under this Convention to the said rights and freedoms shall not be applied for any purpose other than those for which they have been prescribed.

Section II
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Article 19
Establishment of the Court

To ensure the observance of the engagements undertaken by the High Contracting Parties in the Convention and the Protocols thereto, there shall be set up a European Court of Human Rights, hereinafter referred to as “the Court”. It shall function on a permanent basis.

Article 20
Number of judges

The Court shall consist of a number of judges equal to that of the High Contracting Parties.

Article 21
Criteria for office

1. The judges shall be of high moral character and must either possess the qualifications required for appointment to high judicial office or be jurist consults of recognised competence.
2. The judges shall sit on the Court in their individual capacity.
3. During their term of office the judges shall not engage in any activity which is incompatible with their independence, impartiality or with the demands of a fulltime office; all questions arising from the application of this paragraph shall be decided by the Court.

Article 22
Election of judges

1. The judges shall be elected by the Parliamentary Assembly with respect to each High Contracting Party by a majority of votes cast from a list of three candidates nominated by the High Contracting Party.
2. The same procedure shall be followed to complete the Court in the event of the accession of new High Contracting Parties and in filling casual vacancies.

Article 23
Terms of office

1. The judges shall be elected for a period of six years. They may be re-elected. However, the terms of office of one-half of the judges elected at the first election shall expire at the end of three years.
2. The judges whose terms of office are to expire at the end of the initial period of three years shall be chosen by lot by the Secretary General of the Council of Europe immediately after their election.
3. In order to ensure that, as far as possible, the terms of office of one-half of the judges are renewed every three years, the Parliamentary Assembly may decide, before proceeding to any subsequent election, that the term or terms of office of one or more judges to be elected shall be for a period other than six years but not more than nine and not less than three years.
4. In cases where more than one term of office is involved and where the Parliamentary Assembly applies the preceding paragraph, the allocation of the terms of office shall be effected by a drawing of lots by the Secretary General of the Council of Europe immediately after the election.
5. A judge elected to replace a judge whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.
6. The terms of office of judges shall expire when they reach the age of 70.
7. The judges shall hold office until replaced. They shall, however, continue to deal with such cases as they already have under consideration.

Article 24
Dismissal

No judge may be dismissed from his office unless the other judges decide by a majority of two-thirds that he has ceased to fulfil the required conditions.

Article 25
Registry and legal secretaries

The Court shall have a registry, the functions and organisation of which shall be laid down in the rules of the Court. The Court shall be assisted by legal secretaries.

Article 26
Plenary Court

The plenary Court shall

- a. elect its President and one or two Vice-Presidents for a period of three years; they may be re-elected;
- b. set up Chambers, constituted for a fixed period of time;

- c. elect the Presidents of the Chambers of the Court; they may be re-elected;
- d. adopt the rules of the Court, and
- e. elect the Registrar and one or more Deputy Registrars.

Article 27
Committees, Chambers and Grand Chamber

1. To consider cases brought before it, the Court shall sit in committees of three judges, in Chambers of seven judges and in a Grand Chamber of seventeen judges. The Court's Chambers shall set up committees for a fixed period of time.
2. There shall sit as an ex officio member of the Chamber and the Grand Chamber the judge elected in respect of the State Party concerned or, if there is none or if he is unable to sit, a person of its choice who shall sit in the capacity of judge.
3. The Grand Chamber shall also include the President of the Court, the Vice-Presidents, the Presidents of the Chambers and other judges chosen in accordance with the rules of the Court. When a case is referred to the Grand Chamber under Article 43, no judge from the Chamber which rendered the judgment shall sit in the Grand Chamber, with the exception of the President of the Chamber and the judge who sat in respect of the State Party concerned.

Article 28
Declarations of inadmissibility by committees

A committee may, by a unanimous vote, declare inadmissible or strike out of its list of cases an application submitted under Article 34 where such a decision can be taken without further examination. The decision shall be final.

Article 29
Decisions by Chambers on admissibility and merits

1. If no decision is taken under Article 28, a Chamber shall decide on the admissibility and merits of individual applications submitted under Article 34.
2. A Chamber shall decide on the admissibility and merits of inter-State applications submitted under Article 33.
3. The decision on admissibility shall be taken separately unless the Court, in exceptional cases, decides otherwise.

Article 30
Relinquishment of jurisdiction to the Grand Chamber

Where a case pending before a Chamber raises a serious question affecting the interpretation of the Convention or the protocols thereto, or where the resolution

of a question before the Chamber might have a result inconsistent with a judgment previously delivered by the Court, the Chamber may, at any time before it has rendered its judgment, relinquish jurisdiction in favour of the Grand Chamber, unless one of the parties to the case objects.

Article 31

Powers of the Grand Chamber

The Grand Chamber shall

1. a. determine applications submitted either under Article 33 or Article 34 when a Chamber has relinquished jurisdiction under Article 30 or when the case has been referred to it under Article 43; and
- b. consider requests for advisory opinions submitted under Article 47.

Article 32

Jurisdiction of the Court

1. The jurisdiction of the Court shall extend to all matters concerning the interpretation and application of the Convention and the protocols thereto which are referred to it as provided in Articles 33, 34 and 47.
2. In the event of dispute as to whether the Court has jurisdiction, the Court shall decide.

Article 33

Inter-State cases

Any High Contracting Party may refer to the Court any alleged breach of the provisions of the Convention and the protocols thereto by another High Contracting Party.

Article 34

Individual applications

The Court may receive applications from any person, non-governmental organization or group of individuals claiming to be the victim of a violation by one of the High Contracting Parties of the rights set forth in the Convention or the protocols thereto.

The High Contracting Parties undertake not to hinder in any way the effective exercise of this right.

Article 35

Admissibility criteria

1. The Court may only deal with the matter after all domestic remedies have been exhausted, according to the generally recognised rules of international law, and within a period of six months from the date on which the final decision was taken.

2. The Court shall not deal with any application submitted under Article 34 that
 - a. is anonymous; or
 - b. is substantially the same as a matter that has already been examined by the Court or has already been submitted to another procedure of international investigation or settlement and contains no relevant new information.
3. The Court shall declare inadmissible any individual application submitted under Article 34 which it considers incompatible with the provisions of the Convention or the protocols thereto, manifestly ill-founded, or an abuse of the right of application.
4. The Court shall reject any application which it considers inadmissible under this Article. It may do so at any stage of the proceedings.

Article 36
Third party intervention

1. In all cases before a Chamber of the Grand Chamber, a High Contracting Party one of whose nationals is an applicant shall have the right to submit written comments and to take part in hearings.
2. The President of the Court may, in the interest of the proper administration of justice, invite any High Contracting Party which is not a party to the proceedings or any person concerned who is not the applicant to submit written comments or take part in hearings.

Article 37
Striking out applications

1. The Court may at any stage of the proceedings decide to strike an application out of its list of cases where the circumstances lead to the conclusion that
 - a. the applicant does not intend to pursue his application; or
 - b. the matter has been resolved; or
 - c. for any other reason established by the Court, it is no longer justified to continue the examination of the application.

However, the Court shall continue the examination of the application if respect for human rights as defined in the Convention and the protocols thereto so requires.

2. The Court may decide to restore an application to its list of cases if it considers that the circumstances justify such a course.

Article 38
Examination of the case and friendly settlement proceedings

1. If the Court declares the application admissible, it shall

- a. pursue the examination of the case, together with the representatives of the parties, and if need be, undertake an investigation, for the effective conduct of which the States concerned shall furnish all necessary facilities;
 - b. place itself at the disposal of the parties concerned with a view to securing a friendly settlement of the matter on the basis of respect for human rights as defined in the Convention and the protocols thereto.
2. Proceedings conducted under paragraph 1.b shall be confidential.

Article 39
Finding of a friendly settlement

If a friendly settlement is effected, the Court shall strike the case out of its list by means of a decision which shall be confined to a brief statement of the facts and of the solution reached.

Article 40
Public hearings and access to documents

1. Hearings shall be in public unless the Court in exceptional circumstances decides otherwise.
2. Documents deposited with the Registrar shall be accessible to the public unless the President of the Court decides otherwise.

Article 41
Just satisfaction

If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.

Article 42
Judgments of Chambers

Judgments of Chambers shall become final in accordance with the provisions of Article 44, paragraph 2.

Article 43
Referral to the Grand Chamber

1. Within a period of three months from the date of the judgment of the Chamber, any party to the case may, in exceptional cases, request that the case be referred to the Grand Chamber.

2. A panel of five judges of the Grand Chamber shall accept the request if the case raises a serious question affecting the interpretation or application of the Convention or the protocols thereto, or a serious issue of general importance.
3. If the panel accepts the request, the Grand Chamber shall decide the case by means of a judgment.

Article 44
Final judgments

1. The judgment of the Grand Chamber shall be final.
2. The judgment of a Chamber shall become final
 - a. when the parties declare that they will not request that the case be referred to the Grand Chamber; or
 - b. three months after the date of the judgment, if reference of the case to the Grand Chamber has not been requested; or
 - c. when the panel of the Grand Chamber rejects the request to refer under Article 43.
3. The final judgment shall be published.

Article 45
Reasons for judgments and decisions

1. Reasons shall be given for judgments as well as for decisions declaring applications admissible or inadmissible.
2. If a judgment does not represent, in whole or in part, the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

Article 46
Binding force and execution of judgments

1. The High Contracting Parties undertake to abide by the final judgment of the Court in any case to which they are parties.
2. The final judgment of the Court shall be transmitted to the Committee of Ministers, which shall supervise its execution.

Article 47
Advisory opinions

1. The Court may, at the request of the Committee of Ministers, give advisory opinions on legal questions concerning the interpretation of the Convention and the protocols thereto.

2. Such opinions shall not deal with any question relating to the content or scope of the rights or freedoms defined in Section I of the Convention and the protocols thereto, or with any other question which the Court or the Committee of Ministers might have to consider in consequence of any such proceedings as could be instituted in accordance with the Convention.
3. Decisions of the Committee of Ministers to request an advisory opinion of the Court shall require a majority vote of the representatives entitled to sit on the Committee.

Article 48
Advisory jurisdiction of the Court

The Court shall decide whether a request for an advisory opinion submitted by the Committee of Ministers is within its competence as defined in Article 47.

Article 49
Reasons for advisory opinions

1. Reasons shall be given for advisory opinions of the Court.
2. If the advisory opinion does not represent, in whole or in part, the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.
3. Advisory opinions of the Court shall be communicated to the Committee of Ministers.

Article 50
Expenditure on the Court

The expenditure on the Court shall be borne by the Council of Europe.

Article 51
Privileges and immunities of judges

The judges shall be entitled, during the exercise of their functions, to the privileges and immunities provided for in Article 40 of the Statute of the Council of Europe and in the agreements made thereunder.

Section III
MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 52
Inquiries by the Secretary General

On receipt of a request from the Secretary General of the Council of Europe any High Contracting Party shall furnish an explanation of the manner in which its internal law ensures the effective implementation of any of the provisions of the Convention.

Article 53
Safeguard for existing human rights

Nothing in this Convention shall be construed as limiting or derogating from any of the human rights and fundamental freedoms which may be ensured under the laws of any High Contracting Party or under any other agreement to which it is a Party.

Article 54
Powers of the Committee of Ministers

Nothing in this Convention shall prejudice the powers conferred on the Committee of Ministers by the Statute of the Council of Europe.

Article 55
Exclusion of other means of dispute settlement

The High Contracting Parties agree that, except by special agreement, they will not avail themselves of treaties, conventions or declarations in force between them for the purpose of submitting, by way of petition, a dispute arising out of the interpretation or application of this Convention to a means of settlement other than those provided for in this Convention.

Article 56
Territorial application

1. Any State may at the time of its ratification or at any time thereafter declare by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe that present Convention shall, subject to paragraph 4 of this Article, extend to all or any of the territories for whose international relations it is responsible.
2. The Convention shall extend to the territory or territories named in the notification as from the thirtieth day after the receipt of this notification by the Secretary General of the Council of Europe.
3. The provisions of this Convention shall be applied in such territories with due regard, however, to local requirements.
4. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 of this article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, non-governmental organisations or groups of individuals as provided by Article 34 of the Convention.

Article 57
Reservations

1. Any State may, when signing this Convention or when depositing its instrument of ratification, make a reservation in respect of any particular provision of the

Convention to the extent that any law then in force in its territory is not in conformity with the provision. Reservations of a general character shall not be permitted under this article.

2. Any reservation made under this article shall contain a brief statement of the law concerned.

Article 58 Denunciation

1. A High Contracting Party may denounce the present Convention only after the expiry of five years from the date on which it became a party to it and after six months' notice contained in a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, who shall inform the other High Contracting Parties.
2. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the High Contracting Party concerned from its obligations under this Convention in respect of any act which, being capable of constituting a violation of such obligations, may have been performed by it before the date at which the denunciation became effective.
3. Any High Contracting Party which shall cease to be a member of the Council of Europe shall cease to be a Party to this Convention under the same conditions.
4. The Convention may be denounced in accordance with the provisions of the preceding paragraphs in respect of any territory to which it has been declared to extend under the terms of Article 56.

Article 59 Signature and ratification

1. This Convention shall be open to the signature of the members of the Council of Europe. It shall be ratified. Ratifications shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
2. The present Convention shall come into force after the deposit of ten instruments of ratification.
3. As regards any signatory ratifying subsequently, the Convention shall come into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.
4. The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the members of the Council of Europe of the entry into force of the Convention, the names of the High Contracting Parties who have ratified it, and the deposit of all instruments of ratification which may be effected subsequently.

Done at Rome this 4th day of November 1950, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatories.

*PROTOCOL TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF
HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, AS AMENDED
BY PROTOKOL No. 11
Paris, 20. III. 1952*

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,

Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section I of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as "the Convention"),

Have agreed as follows:

Article 1
Protection of property

Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.

Article 2
Right to education

No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.

Article 3
Right to free elections

The High Contracting Parties undertake to hold free elections at reasonable intervals by secret ballot, under conditions which will ensure the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature.

Article 4
Territorial application

Any High Contracting Party may at the time of signature or ratification or at any time thereafter communicate to the Secretary General of the Council of Europe a

declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of the present Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may from time to time communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.

Article 5 **Relationship to the Convention**

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1, 2, 3 and 4 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 6 **Signature and ratification**

This Protocol shall be open for signature by the members of the Council of Europe, who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all members of the names of those who have ratified.

Done at Paris on the 20th day of March 1952, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory governments.

*PROTOCOL No. 4 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION
OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, SECURING
CERTAIN RIGHTS AND FREEDOMS OTHER THAN THOSE ALREADY
INCLUDED IN THE CONVENTION AND IN THE FIRST PROTOCOL
THERE TO, AS AMENDED BY PROTOCOL No. 11
Strasbourg, 16. IX. 1963*

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,
Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain
rights and freedoms other than those already included in Section 1 of the Convention
for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on

4th November 1950 (here inafter referred to as the “Convention”) and in Articles 1 to 3 of the First Protocol to the Convention, signed at Paris on 20th March 1952,
Have agreed as follows:

Article 1
Prohibition of imprisonment for debt

No one shall be deprived of his liberty merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation.

Article 2
Freedom of movement

1. Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence.
2. Everyone shall be free to leave any country, including his own.
3. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the maintenance of ordre public, for the prevention of crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.
4. The rights set forth in paragraph 1 may also be subject, in particular areas, to restrictions imposed in accordance with law and justified by the public interest in a democratic society.

Article 3
Prohibition of expulsion of nationals

1. No one shall be expelled, by means either of an individual or of a collective measure, from the territory of the State of which he is a national.
2. No one shall be deprived of the right to enter the territory of the state of which he is a national.

Article 4
Prohibition of collective expulsion of aliens

Collective expulsion of aliens is prohibited.

Article 5
Territorial application

1. Any High Contracting Party may, at the time of signature or ratification of this Protocol, or at any time thereafter, communicate to the Secretary General of the

Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

2. Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may, from time to time, communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.
3. A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.
4. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification or acceptance by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this article, shall be treated as separate territories for the purpose of the references in Articles 2 and 3 to the territory of a State.
5. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, non-governmental organisations or groups of individuals as provided in Article 34 of the Convention in respect of all or any of Articles 1 to 4 of this Protocol.

Article 6 **Relationship to the Convention**

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 7 **Signature and ratification**

1. This Protocol shall be open for signature by the members of the Council of Europe who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of five instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.
2. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all members of the names of those who have ratified.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 16th day of September 1963, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory states.

*PROTOCOL No. 6 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF
HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS CONCERNING
THE ABOLITION OF THE DEATH PENALTY, AS AMENDED BY
PROTOCOL No. 11
Strasbourg, 28. IV. 1983*

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, signed at Rome on 4 November 1950 (here inafter referred to as “the Convention”),

Considering that the evolution that has occurred in several member States of the Council of Europe expresses a general tendency in favour of abolition of the death penalty;

Have agreed as follows:

Article 1
Abolition of the death penalty

The death penalty shall be abolished. No-one shall be condemned to such penalty or executed.

Article 2
Death penalty in time of war

A State may make provision in its law for the death penalty in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; such penalty shall be applied only in the instances laid down in the law and in accordance with its provisions. The State shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe the relevant provisions of that law.

Article 3
Prohibition of derogations

No derogation from the provisions of this Protocol shall be made under Article 15 of the Convention.

Article 4
Prohibition of reservations

No reservation may be made under Article 57 of the Convention in respect of the provisions of this Protocol.

Article 5

Territorial application

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 6

Relationship to the Convention

As between the States Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 7

Signature and ratification

The Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, signatories to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has, simultaneously or previously, ratified the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 8

Entry into force

1. The Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 7.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 9

Depositary functions

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of Council of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 5 and 8;
- d. any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 28th day of April 1983, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

PROTOCOL NO. 7 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS, AS AMENDED BY PROTOCOL NO. 11 Strasbourg, 22. XI. 1984

The member States of the Council of Europe signatory hereto,
Being resolved to take further steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms by means of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as “the Convention”),
Have agreed as follows:

Article 1

Procedural safeguards relating to expulsion of aliens

1. An alien lawfully resident in the territory of a State shall not be expelled therefrom except in pursuance of a decision reached in accordance with law and shall be allowed:
 - a. to submit reasons against his expulsion,
 - b. to have his case reviewed, and
 - c. to be represented for these purposes before the competent authority or a person or persons designated by that authority.
2. An alien may be expelled before the exercise of his rights under paragraph 1.a, b and c of this Article when such expulsion is necessary in the interests of public order or is grounded on reasons of national security.

Article 2
Right of appeal in criminal matters

1. Everyone convicted of a criminal offence by a tribunal shall have the right to have his conviction or sentence reviewed by a higher tribunal. The exercise of this right, including the grounds on which it may be exercised, shall be governed by law.
2. This right may be subject to exceptions in regard to offences of a minor character, as prescribed by law, or in cases in which the person concerned was tried in the first instance by the highest tribunal or was convicted following an appeal against acquittal.

Article 3
Compensation for wrongful conviction

When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence and when subsequently his conviction has been reversed, or he has been pardoned, on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to the law or the practice of the State concerned, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him.

Article 4
Right not to be tried or punished twice

1. No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.
2. The provisions of the preceding paragraph shall not prevent the reopening of the case in accordance with the law and penal procedure of the State concerned, if there is evidence of new or newly discovered facts, or if there has been a fundamental defect in the previous proceedings, which could affect the outcome of the case.
3. No derogation from this Article shall be made under Article 15 of the Convention.

Article 5
Equality between spouses

Spouses shall enjoy equality of rights and responsibilities of a private law character between them, and in their relations with their children, as to marriage, during marriage and in the event of its dissolution. This Article shall not prevent States from taking such measures as are necessary in the interests of the children.

Article 6

Territorial application

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which the Protocol shall apply and state the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such territory or territories.
2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn or modified by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal or modification shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.
4. A declaration made in accordance with this Article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.
5. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification, acceptance or approval by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this Article, may be treated as separate territories for the purpose of the reference in Article 1 to the territory of a State.
6. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, nongovernmental organisations or groups of individuals as provided in Article 34 of the Convention in respect of Articles 1 to 5 of this Protocol.

Article 7

Relationship to the Convention

As between the States Parties, the provisions of Article 1 to 6 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 8

Signature and ratification

This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe which have signed the Convention. It is subject to ratification, acceptance or

approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol without previously or simultaneously ratifying the Convention.

Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 9 **Entry into force**

1. The Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date on which seven member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 8.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 10 **Depositary functions**

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of Europe of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 6 and 9;
- d. any other act, notification or declaration relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 22nd day of November 1984, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

PROTOCOL No. 12 TO THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS Rome, 4. XI. 2000

The member States of the Council of Europe signatory hereto,
Having regard to the fundamental principle according to which all persons are equal before the law and are entitled to the equal protection of the law;

Being resolved to take further steps to promote the equality of all persons through the collective enforcement of a general prohibition of discrimination by means

of the Convention for the Protection of Human Rights and fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as “the Convention”);

Reaffirming that the principle of non-discrimination does not prevent States Parties from taking measures in order to promote full and effective equality, provided that there is an objective and reasonable justification for those measures,

Have agreed as follows:

Article 1 **General prohibition of discrimination**

1. The enjoyment of any right set forth by law shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.
2. No one shall be discriminated against by any public authority on any ground such as those mentioned in paragraph 1.

Article 2 **Territorial application**

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn or modified by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal or modification shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.
4. A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.
5. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, nongovernmental organisations or groups of individuals as provided by Article 34 of the Convention in respect of Article 1 of this Protocol.

Article 3
Relationship to the Convention

As between the States Parties, the provisions of Articles 1 and 2 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 4
Signature and ratification

This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe which have signed the Convention. It is subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol without previously or simultaneously ratifying the Convention.

Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 5
Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which ten member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 4.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 6
Depositary functions

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of Europe of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 2 and 5;
- d. any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Rome, this 4th day of November 2000, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

*PROTOCOL No. 13 TO THE CONVENTION
FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL
FREEDOMS, CONCERNING THE ABOLITION OF THE DEATH
PENALTY IN ALL CIRCUMSTANCES
Vilnius, 3. V. 2002*

The member States of the Council of Europe signatory hereto,
Convinced that everyone's right to life is a basic value in a democratic society
and that the abolition of the death penalty is essential for the protection of this right
and for the full recognition of the inherent dignity of all human beings;

Wishing to strengthen the protection of the right to life guaranteed by the
Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed
at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as "the Convention");

Noting that Protocol No. 6 to the Convention, concerning the Abolition of the
Death Penalty, signed at Strasbourg on 28 April 1983, does not exclude the death penalty
in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; Being resolved
to take the final step in order to abolish the death penalty in all circumstances,

Have agreed as follows:

**Article 1
Abolition of the death penalty**

The death penalty shall be abolished. No one shall be condemned to such
penalty or executed.

**Article 2
Prohibition of derogations**

No derogation from the provisions of this Protocol shall be made under Article
15 of the Convention.

**Article 3
Prohibition of reservations**

No reservation may be made under Article 57 of the Convention in respect
of the provisions of this Protocol.

**Article 4
Territorial application**

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory

specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn or modified by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal or modification shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 5 **Relationship to the Convention**

As between the States Parties the provisions of Articles 1 to 4 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 6 **Signature and ratification**

This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe which have signed the Convention. It is subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol without previously or simultaneously ratifying the Convention.

Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 7 **Entry into force**

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which ten member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 6.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 8 **Depositary functions**

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of Europe of:

- a. any signature;

- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 4 and 7;
- d. any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed his Protocol.

Done at Vilnius, this 3 May 2002, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

*EVROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU
LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA
IZMENJENA U SKLADU S PROTOKOLOM BR. 11
Rim 4. novembra 1950. godine*

Vlade potpisnice ove Konvencije, kao članice Saveta Evrope,
Imajući u vidu Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima koju je Generalna skupština Ujedinjenih nacija proglasila 10. decembra 1948;

Imajući u vidu da ova Deklaracija ima za cilj da osigura opšte i stvarno priznanje i poštovanje prava proklamovanih u njoj;

Imajući u vidu da je cilj Saveta Evrope postizanje većeg jedinstva između njegovih članica i da je očuvanje i razvijanje osnovnih ljudskih prava i sloboda jedan od načina na koji tom cilju treba stremiti;

Potvrđujući iznova svoju duboku veru u one osnovne slobode koje su temelj pravde i mira u svetu i koje se najbolje održavaju stvarnom političkom demokratijom, s jedne strane, i zajedničkim shvatanjem i poštovanjem ljudskih prava od kojih one zavise, s druge strane;

Rešene da, kao vlade evropskih zemalja koje su sličnih pogleda i imaju zajedničko nasleđe političkih tradicija, ideale, slobode i vladavine prava, preduzmu prve korake za skupno ostvarivanje izvesnih prava navedenih u Univerzalnoj deklaraciji,

Sporazumele su se o sledećem:

Član 1.
Obaveza poštovanja ljudskih prava

Visoke strane ugovornice jemče svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode određene u Delu I ove Konvencije.

Deo I
PRAVA I SLOBODE

Član 2.
Pravo na život

1. Pravo na život svake osobe zaštićeno je zakonom. Niko ne može biti namerno lišen života, sem prilikom izvršenja presude suda kojom je osuđen za zločin za koji je ova kazna predviđena zakonom.
2. Lišenje života se ne smatra protivnim ovom članu ako proistekne iz upotrebe sile koja je apsolutno nužna:
 - a. radi odbrane nekog lica od nezakonitog nasilja;
 - b. da bi se izvršilo zakonito hapšenje ili sprečilo bekstvo lica zakonito lišenog slobode;
 - c. prilikom zakonitih mera koje se preduzimaju u cilju suzbijanja nereda ili pobune.

Član 3. **Zabrana mučenja**

Niko ne sme biti podvrgnut mučenju, ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Član 4. **Zabrana ropstva i prinudnog rada**

1. Niko se ne sme držati u ropstvu ili ropskom položaju.
2. Ni od koga se ne može zahtevati da obavlja prinudni ili obavezni rad.
3. Za svrhe ovog člana izraz "prinudni ili obavezni rad" ne obuhvata:
 - a. rad uobičajen u sklopu lišenja slobode određenog u skladu sa odredbom člana 5. ove Konvencije ili tokom uslovnog otpusta;
 - b. službu vojne prirode ili, u zemljama u kojima se priznaje prigovor savesti, službu koja se zahteva umesto odsluženja vojne obaveze;
 - c. rad koji se iziskuje u slučaju kakve krize ili nesreće koja pretila opstanku ili dobrobiti zajednice;
 - d. rad ili službu koji čine sastavni deo uobičajenih građanskih dužnosti.

Član 5. **Pravo na slobodu i bezbednost**

1. Svako ima pravo na slobodu i bezbednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sledećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:
 - a. u slučaju zakonitog lišenja slobode na osnovu presude nadležnog suda;
 - b. u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode zbog neizvršenja zakonite sudske odluke ili radi obezbeđenja ispunjenja neke obaveze propisane zakonom;
 - c. u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično delo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog dela ili bekstvo po njegovom izvršenju;
 - d. u slučaju lišenja slobode maloletnog lica na osnovu zakonite odluke u svrhu vaspitnog nadzora ili zakonitog lišenja slobode radi njegovog privođenja nadležnom organu;
 - e. u slučaju zakonitog lišenja slobode da bi se sprečilo širenje zaraznih bolesti, kao i zakonitog lišenja slobode duševno poremećenih lica, alkoholičara ili uživalaca droge ili skitnica;

- f. u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode lica da bi se sprečio njegov neovlašćeni ulazak u zemlju, ili lica protiv koga se preduzimaju mere u cilju deportacije ili ekstradicije.
2. Svako ko je uhapšen biće odmah i na jeziku koji razume obavešten o razlozima za njegovo hapšenje i o svakoj optužbi protiv njega.
3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.c ovog člana biće bez odlaganja izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju.
4. Svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će sud hitno ispitati zakonitost lišenja slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito.
5. Svako ko je bio uhapšen ili lišen slobode u suprotnosti s odredbama ovog člana ima utuživo pravo na naknadu.

Član 6.

Pravo na pravično suđenje

1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.
2. Svako ko je optužen za krivično delo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.
3. Svako ko je optužen za krivično delo ima sledeća minimalna prava:
 - a. da u najkraćem mogućem roku, podrobno i na jeziku koji razume, bude obavešten o prirodi i razlozima za optužbu protiv njega;
 - b. da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane;
 - c. da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ili, ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtevaju;
 - d. da ispituje svedoke protiv sebe ili da postigne da se oni ispituju i da se obezbedi prisustvo i saslušanje svedoka u njegovu korist pod istim uslovima koji važe za one koji svedoče protiv njega;

- e. da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razume ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

Član 7.

Kažnjavanje samo na osnovu zakona

1. Niko se ne može smatrati krivim za krivično delo izvršeno činjenjem ili nečinjenjem koje, u vreme kada je izvršeno, nije predstavljalo krivično delo po unutrašnjem ili međunarodnom pravu. Isto tako, ne može se izreći stroža kazna od one koja je bila propisana u vreme kada je krivično delo izvršeno.
2. Ovaj član ne utiče na suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vreme izvršenja smatralo krivičnim delom prema opštim pravnim načelima koja priznaju civilizovani narodi.

Član 8.

Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Član 9.

Sloboda misli, savesti i veroispovesti

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti; ovo pravo uključuje slobodu promene vere ili uverenja i slobodu čoveka da, bilo sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava veru ili uverenje molitvom, propovedi, običajima i obredom.
2. Sloboda ispovedanja vere ili ubeđenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna u demokratskom društvu u interesu javne bezbednosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Član 10.

Sloboda izražavanja

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posedovanja sopstvenog mišljenja, primanje i saopštavanje informacija i ideja bez mešanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtevaju dozvole za rad televizijskih, radio i bioskopskih preduzeća.

2. Pošto korišćenje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbednosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja obaveštenja dobijenih u poverenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Član 11.

Sloboda okupljanja i udruživanja

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo da osniva sindikat i učlanjuje se u njega radi zaštite svojih interesa.
2. Za vršenje ovih prava neće se postavljati nikakva ograničenja, osim onih koja su propisana zakonom i neophodna u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti ili javne bezbednosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovim se članom nesprečava zakonito ograničavanje vršenja ovih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.

Član 12.

Pravo na sklapanje braka

Muškarci i žene odgovarajućeg uzrasta imaju pravo da stupaju u brak i zasnivaju porodicu u skladu s unutrašnjim zakonima koji uređuju vršenje ovog prava.

Član 13.

Pravo na delotvorni pravni lek

Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.

Član 14.

Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Član 15.

Odstupanje u vanrednim okolnostima

1. U doba rata ili druge javne opasnosti koja prethodi opstanku nacije, svaka Visoka strana ugovornica može da preduzme mere koje odstupaju od njenih obaveza po ovoj

Konvenciji, i to u najnužnijoj meri koju iziskuje hitnost situacije, s tim da takve mere ne budu u neskladu s njenim drugim obavezama prema međunarodnom pravu.

2. Prethodna odredba ne dopušta odstupanja od člana 2. osim u pogledu smrti prouzrokovane zakonitim ratnim postupcima, ili člana 3, 4 (stav 1) i 7.
3. Svaka Visoka strana ugovornica koja koristi svoje pravo da odstupi od odredbi Konvencije obaveštava u potpunosti generalnog sekretara Saveta Evrope o merama koje preduzima i razlozima za njih. Ona takođe obaveštava generalnog sekretara Saveta Evrope kada takve mere prestanu da deluju i kada odredbe Konvencije ponovo počnu da se primenjuju u potpunosti.

Član 16. Ograničenja političke aktivnosti stranaca

Nijedna odredba članova 10, 11. i 14. neće se tumačiti tako da sprečava Visoke strane ugovornice da ograničavaju političku delatnost stranaca.

Član 17. Zabrana zloupotrebe prava

Ništa u ovoj Konvenciji ne može se tumačiti tako da podrazumeva pravo bilo koje države, grupe ili lica da se upuste u neku delatnost ili izvrše neki čin koji je usmeren na poništavanje bilo kog od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj meri od one koja je predviđena Konvencijom.

Član 18. Granice korišćenja ograničenja prava

Ograničenja navedenih prava i sloboda koja su dozvoljena ovom Konvencijom neće se primenjivati ni u koje druge svrhe sem onih zbog kojih su propisana.

Deo II EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

Član 19. Uspostavljanje Suda

Da bi se obezbedilo poštovanje obaveza iz Konvencije i protokola uz nju koje su prihvatile Visoke strane ugovornice, ustanovljava se Evropski sud za ljudska prava, u daljem tekstu "Sud". Sud će raditi kao stalni organ.

Član 20. Broj sudija

Sud se sastoji od onolikog broja sudija koliko je Visokih strana ugovornica.

Član 21.

Uslovi za izbor

1. Sudije moraju imati visoki moralni ugled i posedovati kvalifikacije potrebne za obavljanje visokih sudskih funkcija, odnosno biti priznati pravni stručnjaci.
2. Sudije služe u ličnom svojstvu.
3. Tokom svog mandata sudije se ne mogu baviti poslovima koji su nespojivi s njihovom nezavisnošću, nepristrasnošću ili zahtevima stalne službe; sva pitanja u vezi s primenom ovog stava rešava Sud.

Član 22.

Izbor sudija

1. Za svaku stranu ugovornicu sudiju bira Parlamentarna skupština većinom glasova, sa liste od tri kandidata koje dotična Visoka strana ugovornica predloži.
2. Isti postupak se primenjuje za popunu Suda u slučaju pristupanja novih Visokih strana ugovornica, kao i prilikom popunjavanja upražnjenih mesta.

Član 23.

Trajanje mandata

1. Sudije se biraju na period od šest godina. Oni se mogu ponovo birati. Međutim, mandat jedne polovine sudija izabranih na prvim izborima ističe posle tri godine.
2. Sudije čiji mandat ističe na kraju početnog trogodišnjeg perioda žrebom određuje generalni sekretar Saveta Evrope neposredno posle izbora.
3. Da bi se obezbedilo da se, koliko je to moguće, mandat jedne polovine sudija obnavlja svake tri godine, Parlamentarna skupština može pre svakih sledećih izbora odlučiti da mandat ili mandati jednog ili više sudija koji budu izabrani traju duže ili kraće od šest godina, ali ne duže od devet i ne kraće od tri godine.
4. Kada je reč o više mandata, a Parlamentarna skupština primenjuje prethodni stav, generalni sekretar Saveta Evrope žrebom raspoređuje mandate neposredno posle izbora.
5. Sudija izabran na mesto sudije čiji mandat nije istekao obavlja dužnost svog prethodnika do okončanja njegovog mandata.
6. Sudiji ističe mandat kada napuni sedamdeset godina života.
7. Sudije ostaju na dužnosti dok ne budu zamenjeni. Međutim, oni nastavljaju da rade na predmetima koje su već uzeli u razmatranje.

Član 24.

Razrešenje

Sudija se ne može razrešiti svoje funkcije dok druge sudije ne odluče dvotrećinskom većinom da on više ne ispunjava potrebne uslove.

Član 25.
Sekretarijat i stručni saradnici

Sud ima sekretarijat čije se funkcije i organizacije određuju Poslovníkom Suda. Sudu pomažu stručni saradnici.

Član 26.
Opšta sednica Suda

Na opštoj sednici Sud:

- a. bira predsednika i jednog ili dva potpredsednika Suda na period od tri godine; oni se mogu ponovo birati;
- b. ustanovljava veća za određeni vremenski period;
- c. bira predsednika veća Suda; oni se mogu ponovo birati;
- d. usvaja poslovnik Suda; i
- e. bira sekretara Suda i jednog ili više njegovih zamenika.

Član 27.
Odbori, veća i Veliko veće

1. Sud razmatra predmete u odborima od tri sudije, veću od sedam sudija i u Velikom veću od sedamnaest sudija. Veća suda uspostavljaju odbore za određeni vremenski period.
2. Po službenoj dužnosti u sastav veća i Velikog veća ulazi sudija izabran sa liste zainteresovane države ili, ako takvog nema ili nije u mogućnosti da učestvuje u radu, drugo lice po njenom izboru koje će obavljati sudsku funkciju.
3. U sastav Velikog veća takođe ulaze predsednik i potpredsednici Suda, predsednici veća i druge sudije izabrane u skladu s poslovnikom Suda. Kada se predmet iznese pred Veliko veće na osnovu člana 43, sudije članovi veća koje je donelo presudu ne mogu učestvovati u radu Velikog veća, s izuzetkom predsednika veća i sudije koji je izabran sa liste zainteresovane države.

Član 28.
Izjave odbora o neprihvatljivosti

Odbor može jednoglasnom odlukom da proglasi neprihvatljivom ili da skine s liste predmeta pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34, ako se takva odluka može doneti bez daljeg ispitivanja. Ova odluka je konačna.

Član 29.
Odluke veća o prihvatljivosti i suštini stvari

1. Ako nije doneta odluka iz člana 28, veće odlučuje o prihvatljivosti i suštini pojedinačnih predavki podnetih na osnovu člana 34.

2. Veće odlučuje i o prihvatljivosti i suštini međudržavnih predstavki podnetih na osnovu člana 33.
3. Odluka o prihvatljivosti se donosi posebno osim kada Sud, u izuzetnim slučajevima drukčije odluči.

Član 30. **Ustupanje nadležnosti Velikom veću**

Ako se povodom predmeta koji veće razmatra pokrene neko ozbiljno pitanje od značaja za tumačenje Konvencije ili protokola uz nju, ili ako rešenje pitanja pred većem može da dovede do rezultata koji nije u saglasnosti s nekom prethodno donetom presudom Suda, veće može, sve dok ne donese presudu, da ustupi nadležnost Velikom veću, izuzev kada se tome protivi jedna od stranaka u sporu.

Član 31. **Ovlašćenja Velikog veća**

Veliko veće:

- a. odlučuje o predstavkama podnetim na osnovu člana 33. i člana 34, kada mu neko od veća ustupi nadležnost na osnovu člana 30. ili kada mu je predmet upućen na osnovu člana 43; i
- b. razmatra zahteve za savetodavna mišljenja podnete na osnovu člana 47.

Član 32. **Nadležnost Suda**

1. Nadležnost Suda se proteže na sve predmete koji se tiču tumačenja i primene ove Konvencije i protokola uz nju, a koji su mu upućeni na osnovu članova 33, 34. i 47.
2. U sporovima oko nadležnosti odlučuje Sud.

Član 33. **Međudržavni sporovi**

Svaka Visoka strana ugovornica može ukazati Sudu na svaku povredu odredbi Konvencije ili protokola uz nju za koju smatra da se može pripisati nekoj drugoj Visokoj strani ugovornici.

Član 34. **Pojedinačne predstavke**

Sud može da prima predstavke od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtve povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno vršenje ovog prava.

Član 35.

Uslovi prihvatljivosti

1. Sud može uzeti predmet u postupak tek kada se iscrpu svi unutrašnji pravni lekovi, u skladu sa opštepriznatim načelima međunarodnog prava, i u roku od šest meseci od dana kada je povodom njega doneta pravosnažna odluka.
2. Sud ne postupa po pojedinačnoj predstavlci podnetoj na osnovu člana 34. koja je:
 - a. anonimna, ili
 - b. u suštini istovetna s predstavkom koju je Sud već razmatrao, ili koja je već podneta nekoj drugoj međunarodnoj instanci radi ispitivanja, odnosno rešavanja a ne sadrži nove relevantne činjenice.
3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34. za koju smatra da je nespojiva s odredbama Konvencije ili protokola uz nju, očigledno neosnovana, ili predstavlja zloupotrebu prava na predstavku.
4. Sud odbacuje svaku predstavku koju smatra neprihvatljivom u smislu ovog člana. On to može učiniti u svakoj fazi postupka.

Član 36.

Intervencija trećih lica

1. Visoka strana ugovornica čiji je podnosilac predstavke državljanin može podneti pisani podnesak i uzeti učešće u raspravi u predmetima pred većem ili Velikim većem.
2. Predsednik Suda može u interesu ispravnog postupanja pozvati Visoku stranu ugovornicu koja nije strana u postupku ili svako zainteresovano lice koje nije podnosilac predstavke da podnesu pisani podnesak ili uzmu učešće u raspravi.

Član 37.

Brisanje predavki

1. Sud u svakoj fazi postupka može odlučiti da izbriše predstavku sa liste predmeta ako se na osnovu okolnosti može zaključiti:
 - a. da podnosilac predstavke ne namerava da dalje učestvuje u postupku; ili
 - b. da je stvar razrešena; ili
 - c. da iz svakog drugog razloga koji Sud utvrdi nije više opravdano nastaviti sa ispitivanjem predstavke.

Međutim, Sud nastavlja s ispitivanjem predstavke ako je to potrebno radi poštovanja ljudskih prava ustanovljenih Konvencijom i protokolima uz nju.

2. Sud može odlučiti da predstavku vrati na svoju listu predmeta ako smatra da okolnosti to nalažu.

Član 38.
Ispitivanje predmeta i postupak prijateljskog poravnanja

1. Ako Sud proglasi predstavku prihvatljivom, on:
 - a. nastavlja ispitivanje predmeta zajedno s predstavnicima stranaka i, ako je to potrebno, preduzima istragu, za čije će mu efikasno sprovođenje države u pitanju pružiti sve potrebne olakšice;
 - b. stavlja se na raspolaganje stranama u sporu kako bi se postiglo prijateljsko poravnanje zasnovano na poštovanju ljudskih prava ustanovljenih Konvencijom i protokolima uz nju.
2. Postupak koji se vodi na osnovu stava 1.b poverljive je prirode.

Član 39.
Postizanje prijateljskog poravnanja

Ako se postigne prijateljsko poravnanje, Sud briše predmet sa svoje liste odlukom koja sadrži kratak opis činjenica i postignutog rešenja.

Član 40.
Javna rasprava i uvid u spise

1. Rasprave su javne, sem kada Sud u posebnim okolnostima odluči drukčije.
2. Spisi deponovani kod Sekretara dostupni su javnosti, sem kada predsednik Suda odluči drukčije.

Član 41.
Pravično zadovoljenje

Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.

Član 42.
Presude veća

Presude veća postaju pravosnažne u skladu s odredbama člana 44. stav 2.

Član 43.
Obraćanje Velikom veću

1. U roku od tri meseca od dana donošenja presude veća svaka stranka može, u posebnim slučajevima, da zahteva da se predmet iznese pred Veliko veće.
2. Kolegijum od pet sudija Velikog veća prihvatiće zahtev ako se predmet tiče nekog značajnog pitanja vezanog za tumačenje Konvencije ili ozbiljnog pitanja od opšte važnosti.
3. Ako kolegijum prihvati zahtev, Veliko veće odlučuje o predmetu presudom.

Član 44.
Pravosnažne presude

1. Presuda Velikog veća je pravosnažna.
2. Presuda veća postaje pravosnažna:
 - a. kada stranke izjave da neće zahtevati da se predmet iznese pred Veliko veće; ili
 - b. tri meseca posle donošenja presude, ako se ne zatraži da se predmet iznese pred Veliko veće; ili
 - c. kada kolegijum odbije zahtev za obraćanje Velikom veću na osnovu člana 43.
3. Pravosnažna presuda se objavljuje.

Član 45.
Obrazloženja presuda i odluka

1. Obrazloženje se daje za presude i za odluke kojima se predstavka proglašava prihvatljivom ili neprihvatljivom.
2. Ako presuda u celosti ili jednom svom delu ne predstavlja jednoglasno mišljenjesudija, svaki sudija ima pravo da iznese izdvojeno mišljenje.

Član 46.
Obaveznost i izvršenje presuda

1. Visoke strane ugovornice preuzimaju obavezu da se povinuju pravosnažnoj presudi Suda u svakom predmetu u kome su stranke.
2. Pravosnažna presuda Suda se dostavlja Komitetu ministara koji nadgleda njeno izvršenje.

Član 47.
Savetodavna mišljenja

1. Na zahtev Komiteta ministara Sud može da daje savetodavna mišljenja o pravnim pitanjima koja se tiču tumačenja Konvencije i protokola uz nju.
2. Takva mišljenja se ne mogu baviti pitanjima koja se odnose na sadržaj ili obuhvat prava i sloboda ustanovljenih Delom I Konvencije i protokolima uz nju, kao ni bilo kojim drugim pitanjem koje bi Sud ili Komitet ministara mogli da razmatraju u vezi s postupcima koji se mogu pokrenuti u skladu sa Konvencijom.
3. Za odluke Komiteta ministara da zahteva savetodavno mišljenje Suda potrebna je većina glasova predstavnika koji imaju pravo da u Komitetu zasedaju.

Član 48.
Nadležnost Suda da daje savetodavna mišljenja

Sud odlučuje da li zahtev za davanje savetodavnog mišljenja koji podnese Komitet ministara spada u njegovu nadležnost određenu članom 47.

Član 49.
Obrazloženje savetodavnih mišljenja

1. Savetodavna mišljenja Suda se obrazlažu.
2. Ako savetodavno mišljenje u celosti ili jednom svom delu ne predstavlja jednoglasno mišljenje sudija, svaki sudija ima pravo da iznese izdvojeno mišljenje.
3. Savetodavna mišljenja Suda dostavljaju se Komitetu ministara.

Član 50.
Troškovi Suda

Troškove Suda snosi Savet Evrope.

Član 51.
Privilegije i imuniteti sudija

Tokom vršenja svoje funkcije sudije uživaju privilegije i imunitete predviđene članom 40. Statuta Saveta Evrope i sporazumima donetim na osnovu njega.

Deo III
OSTALE ODREDBE

Član 52.
Obaveštenja generalnom sekretaru

Po prijemu zahteva od generalnog sekretara Saveta Evrope, svaka Visoka strana ugovornica pružiće objašnjenje o načinu na koji njeno unutrašnje pravo obezbeđuje stvarnu primenu svih odredaba ove Konvencije.

Član 53.
Obezbeđenje postojećih ljudskih prava

Nijedna odredba ove Konvencije neće se tumačiti tako da ograničava odnosno ugrožava ljudska prava i osnovne slobode koji bi bili priznati po zakonima svake Visoke strane ugovornice ili po svakom drugom sporazumu čija je ona strana ugovornica.

Član 54.
Ovlašćenja Komiteta ministara

Ništa u ovoj Konvenciji ne dira u ovlašćenja koja su data Komitetu ministara Statutom Saveta Evrope.

Član 55.
Isključenje drugih načina za rešavanje spora

Visoke strane ugovornice saglasile su se da se neće koristiti, izuzev ako postoji poseban sporazum, postojećim međusobnim ugovorima, konvencijama ili

deklaracijama kako bi neki spor koji proizlazi iz tumačenja ili primene ove Konvencije putem predstavke podnele da se rešava nekim drugim načinom, a ne onima koji su predviđeni ovom Konvencijom.

Član 56. Teritorijalna primena

1. Prilikom ratifikacije, ili u svako doba posle toga, svaka država može izjaviti, putem notifikacije upućene generalnom sekretaru Saveta Evrope, da će se u skladu sa odredbama stava 4. ovog člana ova Konvencija primenjivati na sve ili na neku od teritorija za čije je međunarodne odnose odgovorna.
2. Konvencija će se primenjivati na teritoriju ili teritorije označene u notifikaciji počev od tridesetog dana po prijemu ove notifikacije od strane generalnog sekretara Saveta Evrope.
3. Pri primeni odredaba ove Konvencije na takvim teritorijama vodiće se računa o lokalnim potrebama.
4. Svaka država koja je dala izjavu u saglasnosti sa stavom 1. ovog člana može u svako doba posle toga izjaviti da prihvata nadležnost Suda u pogledu primanja predstavki od pojedinaca nevladinih organizacija ili grupa lica prema odredbama člana 34. Konvencije, a u odnosu na neku ili više teritorija na koje se izjava odnosi.

Član 57. Rezerve

1. Prilikom potpisivanja ove Konvencije, ili prilikom deponovanja instrumenta ratifikacije, svaka država može staviti rezervu na svaku pojedinu odredbu Konvencije u obimu u kome neki zakon koji je tada na snazi na njenoj teritoriji nije saglasan sa tom odredbom. Rezerve opšteg karaktera nisu dozvoljene na osnovu ovog člana.
2. Svaka rezerva stavljena na osnovu ovog člana sadrži kratku izjavu o zakonu u pitanju.

Član 58. Otkazivanje

1. Visoka strana ugovornica može otkazati ovu Konvenciju tek po proteku pet godina od dana kada je postala strana ugovornica i to putem otkaza sa šestomesečnim otkaznim rokom, koji se dostavlja generalnom sekretaru Saveta Evrope, koji o tome obaveštava druge Visoke strane ugovornice.
2. Otkaz ne može imati za posledicu da se Visoka strana ugovornica u pitanju oslobodi svojih obaveza prema ovoj Konvenciji u pogledu svake radnje učinjene do dana kada je otkaz počeo da dejstvuje, a koja bi mogla da predstavlja kršenje tih obaveza.
3. Pod ovim istim uslovima, svaka Visoka strana ugovornica koja prestane da bude članica Saveta Evrope prestaje da bude i ugovornica ove Konvencije.
4. Saglasno odredbama prethodnih stavova, Konvencija se može otkazati u odnosu na svaku teritoriju za koju je saglasno odredbama člana 56. izjavljeno da se primenjuje

Član 59. **Potpis i ratifikacija**

1. Ova Konvencija je otvorena za potpis članicama Saveta Evrope. Ona se ratifikuje. Ratifikacije se deponuju kod generalnog sekretara Saveta Evrope.
2. Ova Konvencija stupa na snagu posle deponovanja deset instrumenata ratifikacije.
3. U pogledu svake potpisnice koja je bude ratifikovala posle toga, Konvencija stupa na snagu na dan kada ona deponuje svoj instrument ratifikacije.
4. Generalni sekretar Saveta Evrope obaveštava sve članice Saveta Evrope o stupanju na snagu ove Konvencije, o imenima Visokih strana ugovornica koje su je ratifikovale i o svim instrumentima ratifikacije naknadno deponovanim.

Sačinjeno u Rimu, dana 4. novembra 1950, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako verodostojna, u jednom primerku koji se pohranjuje u arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar će dostaviti overene prepise svakoj potpisnici.

PROTOKOL UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA, IZMENJENU U SKLADU S PROTOKOLOM BR. 11 Pariz, 20. marta 1952. godine

Vlade potpisnice, kao članice Saveta Evrope,
Rešene da preduzmu korake da bi osigurale skupno sprovođenje izvesnih prava i sloboda koji nisu uključeni u Deo I Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisane u Rimu 4. novembra 1950 (u daljem tekstu "Konvencija"),
Sporazumele su se o sledećem:

Član 1. **Zaštita imovine**

Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.

Član 2. **Pravo na obrazovanje**

Niko ne može biti lišen prava na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da obezbede obrazovanje i nastavu koji su u skladu s njihovim verskim i filozofskim uverenjima.

Član 3.

Pravo na slobodne izbore

Visoke strane ugovornice se obavezuju da u primerenim vremenskim razmacima održavaju slobodne izbore s tajnim glasanjem, pod uslovima koji obezbeđuju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tela.

Član 4.

Teritorijalna primena

Svaka Visoka strana ugovornica može prilikom potpisivanja ili ratifikacije, ili u svako doba posle toga, dostaviti generalnom sekretaru Saveta Evrope izjavu o tome u kom obimu prihvata da se odredbe ovog Protokola primenjuju na teritorijama za čije je međunarodne odnose odgovorna, a koje je označila u izjavi.

Svaka Visoka strana ugovornica koja je dostavila izjavu u smislu prethodnog stava može naknadno da dostavi novu izjavu kojom menja uslove sadržane u ranijoj izjavi ili ukida primenu odredbi ovog Protokola u odnosu na bilo koju teritoriju. Izjava data u skladu sa ovim članom smatraće se kao da je data u skladu sa stavom 1. člana 56. Konvencije.

Član 5.

Odnos s Konvencijom

U pogledu Visokih strana ugovornica odredbe člana 1, 2, 3. i 4. ovog Protokola smatraju se dodatnim članovima Konvencije i sve odredbe Konvencije primenjuju se u skladu s tim.

Član 6.

Potpis i ratifikacija

Ovaj Protokol je otvoren za potpis članicama Saveta Evrope koje su potpisnice Konvencije; on se ratifikuje istovremeno ili posle ratifikacije Konvencije. On stupa na snagu posle deponovanja deset instrumenata ratifikacije. U pogledu svake potpisnice koja ga bude ratifikovala posle toga, Protokol stupa na snagu na dan kada ona deponuje svoj instrument ratifikacije.

Instrumenti ratifikacije deponuju se kod generalnog sekretara Saveta Evrope, koji će sve članice obavestiti o imenima onih članica koje su izvršile ratifikaciju.

Sačinjeno u Parizu, dana 20. marta 1952, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako verodostojna, u jednom primerku koji se pohranjuje u arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar će dostaviti overene prepise vladi svake države potpisnice.

*PROTOKOL BROJ 4 UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA
I OSNOVNIH SLOBODA KOJIM SE OBEZBEĐUJU IZVESNA PRAVA I
SLOBODE KOJI NISU UKLJUČENI U KONVENCIJU I PRVI PROTOKOL
UZ NJU, IZMENJENU U SKLADU S PROTOKOLOM BR. 11*

Strazbur, 16. septembra 1963. godine

Nazivi dodatnih članova i tekst izmenjeni su u skladu sa odredbama Protokola broj 11 (ETS No. 155), danom stupanja na snagu 1. novembra 1998. godine.

Vlade potpisnice, kao članice Saveta Evrope,

Rešene da preduzmu korake da bi osigurale skupno sprovođenje izvesnih prava i sloboda koji nisu uključeni u Deo I Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisane u Rimu 4. novembra 1950 (u daljem tekstu "Konvencija"), i članove 1. do 3. Prvog Protokola uz Konvenciju, potpisanog u Parizu 20. marta 1952, Sporazumele su se o sledećem:

Član 1.

Zabrana kazne zatvora za dug

Niko se ne može lišiti slobode samo zato što nije u stanju da ispuni ugovornu obavezu.

Član 2.

Sloboda kretanja

1. Svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne države ima, na toj teritoriji, pravo na slobodu kretanja i slobodu izbora boravišta.
2. Svako je slobodan da napusti bilo koju zemlju, uključujući i sopstvenu.
3. Nikakva ograničenja ne mogu se postaviti u odnosu na vršenje ovih prava sem onih koja su u skladu sa zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti ili javne sigurnosti, radi očuvanja javnog poretka, za sprečavanje kriminala, za zaštitu zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.
4. Prava iz stava 1. mogu se, takođe, u izvesnim oblastima podvrgnuti ograničenjima koja su uvedena u skladu sa zakonom i opravdana javnim interesom u demokratskom društvu.

Član 3.

Zabrana proterivanja sopstvenih državljana

1. Niko ne može biti proteran, bilo pojedinačnom bilo kolektivnom merom, s teritorije države čiji je državljanin.
2. Niko ne može biti lišen prava da uđe na teritoriju države čiji je državljanin.

Član 4.

Zabrana grupnog proterivanja stranaca

Zabranjeno je kolektivno proterivanje stranaca.

Član 5.

Teritorijalna primena

1. Svaka Visoka strana ugovornica može prilikom potpisivanja ili ratifikacije, ili u svako doba posle toga, dostaviti generalnom sekretaru Saveta Evrope izjavu o tome u kom obimu prihvata da se odredbe ovog Protokola primenjuju na teritorijama za čije je međunarodne odnose odgovorna, a koje je označila u izjavi.
2. Svaka Visoka strana ugovornica koja je dostavila izjavu u smislu prethodnog stava može naknadno da dostavi novu izjavu kojom menja uslove sadržane u ranijoj izjavi ili ukida primenu odredbi ovog Protokola u odnosu na bilo koju teritoriju.
3. Izjava data u skladu s ovim članom smatraće se kao da je data u skladu sa stavom 1. člana 56. Konvencije.
4. Teritorija svake države na koju se primenjuje ovaj Protokol na osnovu ratifikacije ili prihvatanja, i svaka teritorija na koju se ovaj Protokol primenjuje na osnovu izjave te države date na osnovu ovog člana, smatraju se odvojenim teritorijama u smislu člana 2. i 3.
5. Država koja je dala izjavu u skladu sa stavom 1. ili 2. ovog člana može u svako doba izjaviti u ime jedne ili više teritorija na koje se izjava odnosi da prihvata nadležnost Suda da prima predstave od pojedinaca, nevladinih organizacija ili grupa pojedinaca prema odredbama člana 34. Konvencije, a u vezi članova 1. do 4. ovog Protokola.

Član 6.

Odnos s Konvencijom

U pogledu Visokih strana ugovornica odredbe člana 1. do 5. ovog Protokola smatraju se dodatnim članovima Konvencije i sve odredbe Konvencije primenjuju se u skladu s tim.

Član 7.

Potpis i ratifikacija

1. Ovaj Protokol je otvoren za potpis članicama Saveta Evrope koje su potpisnice Konvencije; on se ratifikuje istovremeno ili posle ratifikacije Konvencije. On stupa na snagu posle deponovanja pet instrumenata ratifikacije. U pogledu svake potpisnice koja ga bude ratifikovala posle toga, Protokol stupa na snagu na dan kada ona deponuje instrument ratifikacije.
2. Instrumenti ratifikacije deponuju se kod generalnog sekretara Saveta Evrope, koji će sve članice obavestiti o tome koje su članice izvršile ratifikaciju.

U potvrdu čega su dole potpisani, propisno ovlašćeni u tom cilju, potpisali ovaj Protokol.

Sačinjeno u Strazburu, dana 16. marta 1963, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako merodavna, u jednom primerku koji se pohranjuje u arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar će dostaviti overene prepise svakoj državi potpisnici.

*PROTOKOL BROJ 6 UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA
I OSNOVNIH SLOBODA O UKIDANJU SMRTNE KAZNE, IZMENJENU
U SKLADU S PROTOKOLOM BR. 11
Strazbur, 28. aprila 1983. godine*

Države članice Saveta Evrope, potpisnice ovog Protokola uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisanu u Rimu 4. novembra 1950 (u daljem tekstu "Konvencija"),

Smatrajući da promene do kojih je došlo u nekoliko država članica Saveta Evrope izražavaju opštu težnju ka ukidanju smrtne kazne,

Sporazumele su se o sledećem:

Član 1.
Ukidanje smrtne kazne

Smrtna kazna se ukida. Niko se ne može osuditi na smrtnu kaznu ili pogubiti.

Član 2.
Smrtna kazna za vreme rata

Država može u svom zakonodavstvu da predvidi smrtnu kaznu za dela izvršena u doba rata ili neposredne ratne opasnosti; takva kazna primeniće se samo u slučajevima predviđenim zakonom i u skladu s njegovim odredbama. Država obaveštava generalnog sekretara Saveta Evrope o odgovarajućim odredbama tog zakona.

Član 3.
Zabrana odstupanja

Nijedna odredba ovog Protokola ne može se ukinuti na osnovu člana 15. Konvencije.

Član 4.
Zabrana rezervi

Na odredbe ovog Protokola ne mogu se stavljati rezerve na osnovu člana 57. Konvencije.

Član 5. **Teritorijalna primena**

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili kada deponuje instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, da odredi teritoriju ili teritorije na koje se ovaj Protokol primenjuje.
2. Svaka država može, u svako doba posle toga, putem izjave upućene generalnom sekretaru Saveta Evrope, da proširi primenu ovog Protokola na bilo koju drugu teritoriju označenu u izjavi. U pogledu takve teritorije Protokol stupa na snagu prvog dana meseca koji nastupa posle dana kada generalni sekretar primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava učinjena na osnovu prethodna dva stava može, u pogledu teritorije označene u njoj, da se povuče putem izjave upućene generalnom sekretaru. Povlačenje izjave ima dejstvo od prvog dana meseca koji nastupa nakon dana kada je generalni sekretar primio takvo obaveštenje.

Član 6. **Odnos s Konvencijom**

U pogledu Visokih strana ugovornica odredbe člana 1. do 5. ovog Protokola smatraju se dodatnim članovima Konvencije i sve odredbe Konvencije primenjuju se u skladu s tim.

Član 7. **Potpis i ratifikacija**

Ovaj Protokol je otvoren za potpis državama članicama Saveta Evrope koje su potpisnice Konvencije. On se ratifikuje, prihvata ili odobrava. Država članica Saveta Evrope ne može da ratifikuje, prihvati ili odobri ovaj Protokol ako nije istovremeno ili prethodno ratifikovala Konvenciju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja se deponuju kod generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 8. **Stupanje na snagu**

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana meseca koji nastupa posle dana kada je pet država članica Saveta Evrope izrazilo svoj pristanak da ih ovaj Protokol obavezuje u skladu sa odredbama člana 7.
2. U pogledu svake države članice koja posle toga izrazi svoj pristanak da je ovaj Protokol obavezuje, on stupa na snagu prvog dana meseca koji nastupa posle dana kada je deponovan instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja.

Član 9. **Funkcija depozitara**

Generalni sekretar Saveta Evrope obaveštava države članice Saveta Evrope o:

- a. svakom potpisu;
- b. deponovanju instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ovog Protokola u skladu sa članovima 5. i 8;
- d. svakoj kojoj drugoj radnji, obaveštenju ili saopštenju u vezi s ovim Protokolom.

U potvrdu čega su dole potpisani, propisno ovlašćeni u tom cilju, potpisali ovaj Protokol.

Sačinjeno u Strazburu, dana 28. aprila 1983, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako verodostojna, u jednom primerku koji se pohranjuje u arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope će dostaviti overene prepise svakoj državi članici Saveta Evrope.

*PROTOKOL BROJ 7 UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA IZMENJENU U SKLADU S PROTOKOLOM BR. 11
Strazbur, 22. novembar 1984. godine*

Države potpisnice, članice Saveta Evrope,
Rešene da preduzmu dalje korake da bi osigurale skupno sprovođenje izvesnih prava i sloboda putem Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisane u Rimu, 4. novembra 1950. (u daljem tekstu "Konvencija"),
Sporazumele su se o sledećem:

Član 1.

Zaštita u postupku proterivanja stranaca

1. Stranac koji zakonito boravi na teritoriji jedne države ne može se iz nje proterati, osim na osnovu odluke donete u skladu sa zakonom, i ima pravo:
 - a. da iznese razloge kojima osporava proterivanje;
 - b. da se njegov slučaj preispita; i
 - c. da u tu svrhu bude zastupljen pred nadležnim organom ili licem ili licima koja taj organ odredi.
2. Stranac se može proterati i pre nego što iskoristi svoja prava prema stavu 1. a, b i c ovog člana, ako je proterivanje neophodno u interesu javnog reda ili se temelji na razlozima nacionalne bezbednosti.

Član 2.

Pravo na žalbu u krivičnim stvarima

1. Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično delo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Ostvarivanje ovog prava, uključujući i osnove za njegovo korišćenje, uređuje se zakonom.

2. Ovo pravo može trpeti izuzetke kada je reč o delima manjeg značaja, koja su određena zakonom, ili u slučajevima kada je licu u pitanju u prvom stepenu sudio najviši sud ili je bilo osuđeno na osnovu žalbe na oslobađajuću presudu.

Član 3. Naknada za pogrešnu osudu

Ako je neko lice bilo pravosnažnom presudom osuđeno zbog krivičnog dela i ako je kasnije njegova presuda bila ukinuta ili je bio pomilovan zbog toga što neka nova ili novootkrivena činjenica neosporno ukazuje da se radilo o sudskoj grešci, lice koje je pretrpelo kaznu kao posledicu takve osude dobiće naknadu u skladu sa zakonom ili praksom dotične države, osim ako se ne dokaže da je ono u potpunosti ili delimično odgovorno za to što nepoznata činjenica nije blagovremeno otkrivena.

Član 4. Pravo da se ne bude suđen ili kažnjen dvaput u istoj stvari

1. Nikome se ne može ponovo suditi niti se može ponovo kazniti u krivičnom postupku u nadležnosti iste države za delo zbog koga je već bio pravosnažno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom te države.
2. Odredbe prethodnog stava ne sprečavaju ponovno otvaranje postupka u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom date države, ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u ranijem postupku došlo do bitne povrede koja je mogla da utiče na njegov ishod.
3. Ovaj se član ne može staviti van snage na osnovu člana 15. Konvencije.

Član 5. Jednakost supružnika

U vezi s brakom, u toku braka i u slučaju njegovog raskida, supružnici su ravnopravni u pogledu međusobnih građanskopravnih prava i obaveza i u svom odnosu prema deci. Ovim se članom države ne sprečavaju da preduzimaju neophodne mere u interesu dece.

Član 6. Teritorijalna primena

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili kada deponuje instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, da odredi teritoriju ili teritorije na koje se ovaj Protokol primenjuje i da navede stepen u kome će se njegove odredbe primenjivati na tim teritorijama.
2. Svaka država može, u svako doba posle toga, putem izjave upućene Generalnom sekretaru Saveta Evrope, da proširi primenu ovog Protokola na bilo koju drugu teritoriju označenu u izjavi. U pogledu takve teritorije Protokol stupa na snagu prvog dana meseca koji nastupa posle protoka dvomesečnog perioda od dana kada Generalni sekretar primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava učinjena na osnovu prethodna dva člana može, u pogledu teritorije označene u njoj, da se povuče ili izmeni putem izjave upućene Generalnom sekretaru. Povlačenje ili izmena izjave ima dejstvo od prvog dana meseca koji nastupa posle protoka dvomesečnog perioda od dana kada Generalni sekretar primi takvu izjavu.
4. Izjava data u skladu sa ovim članom smatraće se kao da je data u skladu sa stavom 1, člana 56. Konvencije.
5. Teritorija svake države na koju se primenjuje ovaj Protokol na osnovu ratifikacije, prihvatanja i odobrenja, i svaka teritorija na koju se ovaj Protokol primenjuje na osnovu izjave te države na osnovu ovog člana, mogu se smatrati odvojenim teritorijama u smislu člana 1.
6. Država koja je dala izjavu u skladu sa stavom 1. ili 2. ovog člana može u svako doba izjaviti u ime jedne ili više teritorija na koje se izjava odnosi da prihvata nadležnost Suda da prima predstavke od pojedinaca, nevladinih organizacija ili grupa pojedinaca prema odredbama člana 34. Konvencije, a u vezi članova 1. do 5. ovog Protokola.

Član 7. Odnos s Konvencijom

U pogledu Visokih strana ugovornica odredbe člana 1. do 6. ovog Protokola smatraju se dodatnim članovima Konvencije i sve odredbe Konvencije primenjuju se u skladu s tim.

Član 8. Potpis i ratifikacija

Ovaj Protokol je otvoren za potpis članicama Saveta Evrope koje su potpisnice Konvencije. On se ratifikuje, prihvata ili odobrava. Država članica Saveta Evrope ne može da ratifikuje, prihvati ili odobri ovaj Protokol ako nije istovremeno ili prethodno ratifikovala Konvenciju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja se deponuju kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 9. Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana meseca koji nastupa posle protoka dvomesečnog perioda od dana kada je sedam država članica Saveta Evrope izrazilo svoj pristanak da ih ovaj Protokol obavezuje u skladu sa odredbama člana 8.
2. U pogledu svake države članice koja posle toga izrazi svoj pristanak da je ovaj Protokol obavezuje, on stupa na snagu prvog dana meseca koji nastupa posle protoka dvomesečnog perioda od dana kada je deponovan instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja.

Član 10. **Funkcija depozitara**

Generalni sekretar Saveta Evrope obaveštava države članice Saveta Evrope o:

- a. svakom potpisu;
- b. deponovanju instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ovog Protokola u skladu sa članovima 6. i 9;
- d. svakoj drugoj radnji, obaveštenju ili saopštenju u vezi s ovim Protokolom.

U potvrdu čega su dolepotpisani, propisno ovlašćeni u tom cilju, potpisali ovaj Protokol.

Sačinjeno u Strazburu, dana 22. novembra 1984, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako verodostojna, u jednom primerku koji se pohranjuje u Arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope će dostaviti overene prepise svakoj državi članici Saveta Evrope.

PROTOKOL BROJ 12 UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA Rim, 4. novembar 2000. godine

Države potpisnice, članice Saveta Evrope,
Imajući u vidu osnovno načelo da su svi ljudi jednaki pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu zakona;

Rešene da preduzmu dalje korake radi unapređivanja jednakosti svih ljudi kolektivnom primenom opšte zabrane diskriminacije putem Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisane u Rimu 4. novembra 1950 (u daljem tekstu: "Konvencija");

Potvrđujući da načelo nediskriminacije ne sprečava potpisnice da preduzimaju mere radi unapređivanja pune i stvarne jednakosti pod uslovom da postoji objektivno i razumno opravdanje za ovakve mere;

Saglasile su se o sledećem:

Član 1. **Opšta zabrana diskriminacije**

1. Svako pravo koje zakon predviđa ostvarivaće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao npr. polu, rasi, boji kože, jeziku, veroispovesti, političkom i drugom uverenju, nacionalnom ili društvenom poreklu, povezanosti s nacionalnom manjinom, imovini, rođenju ili drugom statusu.
2. Javne vlasti neće ni prema kome vršiti diskriminaciju po osnovima kao što su oni pomenuti u stavu 1.

Član 2. **Teritorijalna primena**

1. Svaka država može, u vreme potpisivanja ili prilikom deponovanja instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju, označiti teritoriju ili teritorije na kojima će se primenjivati ovaj Protokol.
2. Svaka država može bilo kada kasnije, deklaracijom upućenom Generalnom sekretaru Saveta Evrope, proširiti primenu ovog Protokola na neku drugu teritoriju označenu u deklaraciji. Protokol će stupiti na snagu u odnosu na takvu teritoriju prvog dana u mesecu posle isteka roka od tri meseca od dana kada je Generalni sekretar primio ovakvu deklaraciju.
3. Svaka deklaracija data po jednom od dva prethodna stava može se, u odnosu na svaku teritoriju označenu u deklaraciji, povući ili izmeniti obaveštenjem upućenom Generalnom sekretaru. Povlačenje ili izmena stupiće na snagu prvog dana u mesecu posle isteka roka od tri meseca od dana kada je Generalni sekretar primio obaveštenje.
4. Deklaracija data u skladu s ovim članom smatraće se saglasnom sa stavom 1. člana 56. Konvencije.
5. Svaka država koja je dala deklaraciju u skladu sa stavovima 1. ili 2. ovog člana može u svako vreme izjaviti da prihvata nadležnost Suda da prima predstavke pojedinaca, nevladinih organizacija ili grupa pojedinaca u odnosu na član 1. ovog Protokola s jedne ili više teritorija na koje se deklaracija odnosi, kao što je predviđeno članom 34. Konvencije.

Član 3. **Odnos prema Konvenciji**

Odredbe članova 1. i 2. ovog Protokola smatraće se između ugovornica dodatnim članovima Konvencije; sve odredbe Konvencije će se shodno primenjivati.

Član 4. **Potpis i ratifikacija**

Ovaj Protokol biće otvoren za potpisivanje od strane država članica Saveta Evrope koje su potpisale Konvenciju. On podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju.

Država članica Saveta Evrope ne može ratifikovati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol a da pre toga ili istovremeno ne ratifikuje Konvenciju. Instrumenti o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju deponovaće se kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 5. **Stupanje na snagu**

1. Ovaj Protokol stupiće na snagu prvog dana u mesecu posle isteka roka od tri meseca od dana kada su deset država članica Saveta Evrope izrazile saglasnost da ih Protokol obavezuje u skladu s odredbama člana 4.

2. U odnosu na svaku državu koja kasnije izrazi svoju saglasnost da bude njime obavezana Protokol će stupiti na snagu prvog dana u mesecu posle isteka roka od tri meseca od dana deponovanja instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju.

Član 6. **Funkcije depozitara**

Generalni sekretar Saveta Evrope obavestiće sve države članice Saveta Evrope o:

- a. svakom potpisu;
- b. deponovanju svakog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ovog Protokola u skladu s članovima 2. i 5;
- d. svakom drugom aktu, obaveštenju ili dopisu koji se tiče ovog Protokola.

U potvrdu čega su dolepotpisane, propisno opunomoćene ličnosti potpisale ovaj Protokol.

Sačinjeno u Rimu, dana 4. novembra 2000. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako autentična, u jednom primerku koji će se deponovati u Arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope dostaviće overene prepise svakoj članici Saveta Evrope.

PROTOKOL BROJ 13 UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA O UKIDANJU SMRTNE KAZNE U SVIM OKOLNOSTIMA Vilnius, 3. maj 2002. godine

Države članice Saveta Evrope, potpisnice ovog Protokola,

Uverene da je pravo svakoga na život osnovna vrednost u demokratskom društvu i da je ukidanje smrtne kazne od suštinske važnosti za zaštitu ovog prava, kao i za potpuno priznavanje urođenog dostojanstva svih ljudskih bića;

Želeći da učvrste zaštitu prava na život, zajemčenog Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda potpisanoj u Rimu, 4. novembra 1950. godine (u daljem tekstu: Konvencija);

Imajući u vidu da Protokol 6 uz Konvenciju, koji se odnosi na ukidanje smrtne kazne, potpisan u Strazburu, 28. aprila 1983, ne isključuje smrtnu kaznu za dela počinjena u vreme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti;

Rešene da preduzmu odlučujući korak u cilju ukidanja smrtne kazne u svim okolnostima,

Sporazumele su se o sledećem:

Član 1. **Ukidanje smrtne kazne**

Smrtna kazne se ukida. Niko se ne može osuditi na smrtnu kaznu ili pogubiti.

Član 2. **Zabrana odstupanja**

Nijedna odredba ovog Protokola ne može se ukinuti na osnovu člana 15. Konvencije.

Član 3. **Zabrana stavljanja rezervi**

Na odredbe ovog Protokola ne mogu se stavljati rezerve na osnovu člana 57. Konvencije.

Član 4. **Teritorijalna primena**

1. Svaka država može u trenutku potpisivanja ili deponovanja instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju, naznačiti teritoriju ili teritorije na koje se ovaj Protokol primenjuje.
2. Svaka država ugovornica može naknadno, izjavom upućenom Generalnom sekretaru Saveta Evrope, proširiti primenu ovog Protokola na neku drugu teritoriju navedenu u izjavi. U odnosu na tu teritoriju Protokol stupa na snagu prvog dana u mesecu koji nastupa po isteku perioda od tri meseca od dana kada je Generalni sekretar primio tu izjavu.
3. Sve izjave date u skladu s prethodna dva stava, u odnosu na svaku teritoriju navedenu u izjavi, mogu da se povuku notifikacijom dostavljenom Generalnom sekretaru. Povlačenje stupa na snagu prvog dana u mesecu koji nastupa po isteku perioda od tri meseca od dana kada je Generalni sekretar primio pomenutu notifikaciju

Član 5. **Odnos prema Konvenciji**

U pogledu Visokih strana ugovornica odredbe članova 1. do 4. ovog Protokola smatraju se dodatnim članovima Konvencije i sve odredbe Konvencije primenjuju se u skladu s tim.

Član 6. **Potpis i ratifikacija**

Ovaj Protokol je otvoren za potpis državama članicama Saveta Evrope koje su potpisnice Konvencije. On podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju. Država članica Saveta Evrope ne može da ratifikuje, prihvati ili odobri ovaj Protokol bez prethodne ili istovremene ratifikacije Konvencije. Instrumenti o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju deponuju se kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 7. **Stupanje na snagu**

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana u mesecu koji nastupa po isteku perioda od tri meseca od dana kada je deset država članica Saveta Evrope izrazilo pristanak da se obavežu ovim Protokolom u skladu s odredbama člana 6.
2. U odnosu na državu članicu koja naknadno izrazi pristanak da se obaveže ovim Protokolom, on stupa na snagu prvog dana u mesecu koji nastupa po isteku perioda od tri meseca od dana deponovanja instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju.

Član 8. **Funkcije deponitara**

Generalni sekretar Saveta Evrope obaveštava sve članice Saveta Evrope o sledećem:

- a. svakom potpisivanju;
- b. svakom deponovanju instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ovog Protokola u skladu sa članovima 4. i 7;
- d. svakom drugom postupku, obaveštenju ili saopštavanju koje se odnosi na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su dolepotpisani, propisno ovlašćeni za to, potpisali ovaj Protokol.

Sačinjeno u Viljnusu 3. maja 2002. godine, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta verodostojna, u jednom primerku koji će se deponovati u Arhivu Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope dostavlja overene prepise svakoj državi članici Saveta Evrope.

* * *

Član 3.

Prilikom deponovanja ratifikacionog instrumenta u skladu sa članom 57. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Srbija i Crna Gora će staviti sledeće rezerve:

1. Odredbe člana 5. stav 1. tačka (c) i stav 3. neće uticati na primenu važećih pravila o obaveznom pritvoru. Ova rezerva odnosi se na član 142. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list SRJ", br. 70/2001, 68/2002) u Republici Srbiji, koji predviđa obavezan pritvor u slučaju da postoji osnovana sumnja da je lice izvršilo krivično delo za koje je predviđena kazna zatvora u trajanju od 40 godina.
2. Srbija i Crna Gora izražava spremnost da u potpunosti jemči prava predviđena članovima 5. i 6. Konvencije, s tim što odredbe člana 5. stav 1. tačka (c) i člana 6. st. 1. i 3. neće uticati na primenu čl. 75-321. Zakona o prekršajima Republike Srbije

(”Službeni glasnik SR Srbije”, br. 21/90, 11/92, 6/93, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97, 36/98, 44/98, 65/2001) i čl. 61-225. Zakona o prekršajima Republike Crne Gore (”Službeni list Republike Crne Gore”, br. 25/94, 29/94, 38/96, 48/99), koji uređuju postupak pred prekršajnim organima.

3. Pravo na javnu raspravu predviđeno članom 6. stav 1. Konvencije neće uticati na primenu načela da u upravnim sporovima sudovi u Srbiji, po pravilu, ne održavaju javne rasprave. Pomenuto načelo sadržano je u članu 32. Zakona o upravnim sporovima (”Službeni list SRJ”, br. 46/96) u Republici Srbiji.
4. Odredbe člana 13. neće se primenjivati u pogledu pravnih lekova koji su u nadležnosti Suda Srbije i Crne Gore, sve dok taj Sud ne počne s radom, u skladu sa čl. 46-50. Ustavne povelje.

Član 4.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u ”Službenom listu SCG - Međunarodni ugovori”.